

БӨЛІМ: ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ

Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады: несие мен рассрочкаға алданбаудың шынайы жолы

ЖАРИЯЛАНДЫ
28.05.2026

ТІРЕК СӨЗДЕР
ақша үнемдеу, жинақ, қаржылық
сауаттылық, несие, рассрочка

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/188995/>

Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады деген сұраққа мен 30 жылдық тәжірибемнен бір-ақ жауап беремін: қарызды азайтып, қолдағы ақшаны сақтай білмесең, байлыққа жету қиын. 30 жыл бойы мен бір заңдылықты байқадым: несие алған адамдардың 9-ы 10-нан 5 жылдан кейін де сол несиені өтеп жатады. Қарыз ұйқыны ұрлайды, ал жинақ тыныштық береді.

НЕСИЕ МЕН РАССРОЧКА ШЫН МӘНІНДЕ ҚАНША ТҰРАДЫ

Сатушы «айына 9 500 теңге ғана» дейді. Бірақ сен 12 ай бойы төлейсің, үстіне комиссия, сақтандыру, қосымша төлем қосылады. 100 000 теңгелік телефон рассрочкада 145 000 теңгеге дейін барады. Яғни сен 45 000 теңгені желге ұшырдың. Бұл — «тегін ақша» емес, болашақ кірісіңді бүгін жұмсау.

Қарапайым есеп

- Бүгін алған зат: 100 000 тг
- 12 ай бойы төлем: ай сайын 12 000 тг
- Жалпы сома: 144 000 тг
- Артық кеткен ақша: 44 000 тг

Сондықтан айқын айтамын: рассрочка алма, егер ол өмірге қажет нәрсе болмаса.

БАНКТЕР МЕН ДҮКЕНДЕР СЕНІ ҚАЛАЙ АЛДАЙДЫ — ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕР

Олар адамды сандармен емес, сезіммен ұстайды. «Қазір ал», «соңғы мүмкіндік», «төмен айлық төлем» — бәрі миыңды басады. Сен толық бағаны көрмейсің, тек ай сайынғы ұсақ сомаға қарайсың.

- Бағаны бөлшектеп көрсетеді
- «Пайызсыз» деп алдайды
- Қымбат затты арзан етіп көрсетеді
- Шешімді тез қабылдатқызады

НЕСИЕСІЗ ӨМІР СҮРУДІҢ НАҚТЫ ЖОЛЫ

- Алдымен 3 айлық ең қажетті шығынды есепте.
- Сосын айлықтан міндетті түрде ақша бөліп отыр.
- Телефон, киім, тұрмыстық затты тек ақша жиналғаннан кейін ал.
- Қарызды жауып болмайынша жаңа міндеттеме алма.

Бұл қиын емес. Тек тәртіп керек.

ЖИНАҚТАУДЫҢ 3 АЛТЫН ЕРЕЖЕСІ

- Айлықтың кемі 20%-ын бірден бөліп қой.
- Апта сайын аз болса да жина.
- Жинақты бөлек ұстап, күнделікті шығынға қоспа.

Айлығың 150 000 теңге болса, 30 000 теңгені қолыңа тимей тұрып алып қой. 6 айда 180 000 теңге жиналады.

«БІРАҚ АҚША ЖЕТПЕЙДІ» ДЕГЕН СЫЛТАУҒА ЖАУАП

Ақша жетпесе, демек шығын көп. Күнара кофе, артық тапсырыс, қажетсіз киім, той-томалақтағы шамадан тыс шығын — бәрі ақшаны жұтады. Мен көрген отбасылардың көбі табыс аз болғандықтан емес, тәртіп болмағандықтан қиналды.

- Күніне 1 500 теңге артық шығын = айына 45 000 теңге
- Екі қарызға бірдей кірме
- Қажет емес жазылымдардан бас тарт

ҚОРЫТЫНДЫ: БҮГІН ЖАСАЛАТЫН БІР ІС-ҚИМЫЛ

Бүгін дүкенге бармай-ақ қой. Қарызға кірмей-ақ қой. Қолыңа қағаз алып, ай сайынғы кіріс пен шығынды жаз. Қайда ақша кетіп жатқанын көрсең, қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады деген сұрақтың жауабы өзінен-өзі ашылады. Жинақ — бостандық береді. Несие — тұзақ.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.